

سنگستان

میرزا ابراهیم بن مهدی نشتی تفرشی معروف به مدایح نگار

تصحیح و تعلیقات :

دکتر حبیب صفرزاده

دکتر دودی اکبرزاده

ملستان

نویسنده: حبیب صفرزاده

ص. ۱۸۰

ISBN 964-8602-34-4

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا

فهرست‌نویسی براساس جلد اول، ۱۳۸۳

گرگان - انتشارات عشق دانش

PRI ۷۸۴۹/۷

۸ ۶۸/۸۶

۸۳-۳۶۴۵۸ م

کتابخانه ملی ایران

عنوان: ملستان

نویسنده: حبیب صفرزاده

نوبت چاپ: اول

ناشر: عشق دانش

تیراژ: ۳۰۰۰

شماره شابک: ۹۶۴-۸۶۰۲-۳۴-۴

تعداد صفحه: ۱۸۰

صحافی: چاپ افست مفتومقلی

چاپخانه: افست مکی

قیمت: ۱۲۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

۱۳۸۳

صفحه	عنوان
ب-ز	مقدمه
۱-۱۰	دیباچه ملستان
۱۱-۱۷	ساغر اول
۱۸-۲۹	ساغر دوم
۳۰-۳۴	ساغر سیم
۳۵-۴۷	ساغر چهارم
۴۸-۵۶	ساغر پنجم
۵۷-۶۲	جرعه
۶۵-۱۵۴	توضیحات
۱۵۵	فهرست آیات قرآن
۱۵۶	فهرست احادیث
۱۵۷-۱۶۰	فهرست اشعار و جمله های عربی
۱۶۱-۱۶۴	فهرست اعلام
۱۶۵-۱۶۸	فهرست مراجع

مدایح نگار و کتاب ملستان

میرزا ابراهیم خان تفرشی، معروف به «مدایح نگار» که گاهی هم از او با نام «محمد ابراهیم» یاد کرده‌اند از منشیان معروف دوره ناصری است. خوشبختانه او در پایان چهار تألیف خود سرگذشتی از زندگانی خویش به دست داده است و آن چه در احوال او در کتابهای زمان ما مندرج است برگرفته از همان شرح حالهایی است که در چهار تألیف خود درج کرده است. این سرگذشتها هم، مانند همه نوشته‌های مدایح نگار، بنا بر روش حرفه‌ای و عصری به انشایی منشیانه و ادیبانه است. آنچه مدایح نگار در شرح احوال خود می‌گوید این چنین است: پدرش میرزا مهدی خان، سرشته‌دار تفرشی است و جد پدرش، میرزا عبدالله وزیر، جد مادرش، میرزا ابراهیم، از وزرای دوره محمد شاه بود که چندی در عهد امیر کبیر در آذربایجان خدمت می‌کرد و بعد در دوره اعتمادالدوله به تهران فراخوانده شد. مدایح نگار، حدود سال ۱۲۸۰ هجری قمری متولد شد. در هنگام نوشتن کتاب ملستان سی و چهار ساله بوده است که خود به این مطلب اشاره کرده است. مدایح نگار و برادرش معروف به میرزا آقا مهندس در عهدی که پدرشان در مازندران مأمور بود در همانجا به تحصیل علوم «استیفاء و انشاء» پرداختند. پس از آن مدایح نگار، چندی در دارالفنون به فراگرفتن علوم جدید و نقاشی و زبان فرانسه پرداخت و در سال ۱۳۰۲ جزو ملتزمین رکاب سفر ناصرالدین شاه به خراسان بود و چون از این سفر بازگشت به اشارت میرزا تقی خان، مجدالملک، به منشی‌گری وزارت وظایف و اوقاف برگمارده شد و لقب «مدایح نگار» به او داده شد. پس از چندی در نوبت ایالت نظام السلطنه در خوزستان به امور استیفاء آنجا گمارده شد ولی چون مورد بی‌مهری قرار گرفت به عتبات عالیات رفت. در بازگشت از این سفر به منشی‌گری سفارت انگلیس درآمد و چیزی نباید که به قم رفت و دو سال در آنجا توطن کرد. پس از آن سفر ترکستان اختیار کرد و از راه مشهد و عشق‌آباد به ماوراءالنهر رفت و بخارا و سمرقند را به پای سیاحت گشت و

سفرنامه‌ای نوشت که «دقایق النظر فی حقایق السفر» نام یافت ولی از این کتاب جز اشاره‌ای که در ملبستان شده است اطلاعی دیگر نداریم. در بازگشت مقیم مشهد شد، در عهدی که آصف الدوله، غلامرضاخان، فرمان‌فرمای آنجا و سیستان بود. اعتماد السلطنه در «المآثر والآثار» که تاریخ چهل ساله از سلطنت ناصرالدین شاه است نام او را ذیل صاحبان لقب سال ۱۳۰۴ قمری درآورده است و در سالنامه ضمیمه آن سمت او را «رئیس نوشتجات» که منصبی جزو «دفتر انشاء» وزارت وظایف و اوقاف» بود ذکر کرده است. وفات میرزا ابراهیم مدایح‌نگار در سال ۱۳۲۵ هجری قمری اتفاق افتاد.

تألیفات مدایح‌نگار:

- ۱- تذکره مجدیّه ۱۳۱۳ هجری قمری ...
 - ۲- تذکره انجمن ناصری (انجمن ناصری هم نامیده شده است) ...
 - ۳- تذکره قدسیّه ...
 - ۴- ملبستان، (چاپ اول، مشهد، ۱۳۱۴، چاپ دوم، تبریز، ۱۳۲۱) ...
- سه تذکره مدایح‌نگار از جنبه ادبی دارای اهمیت‌اند. مدایح‌نگار «ملبستان» را به تقلید از گلستان سعدی در سال ۱۳۱۰ در پنج ساغر و یک جرعه نوشت: ساغر اول در حسن سلوک و عادات ملوک، ساغر دوم در اخلاق درویشان، ساغر سوم در تفویض امور به ذات باری، ساغر چهارم در حق و نادانی، ساغر پنجم در حکم و آداب و جرعه که مختصری از احوال مصنف است. به گفته احمد خاتمی، مدایح‌نگار، ملبستان را در زمانی که در خراسان بوده و امیر حسین، شوکت السلطنه، نایب ایالت خراسان بود، به رشته تحریر درآورده است و در آن از مدح مظفرالدین شاه و ستایش امین‌السلطان هم غافل نمانده است. آثار مدایح‌نگار، قابلیت و صلاحیت او را در نگارش عبارات ستایش‌آمیز و ادبیانه مستقیم و مملو از صنایع ادبی و ممزوج از عبارات و اشعار عربی نشان می‌دهد و نام مدایح‌نگار را برای میرزا ابراهیم بامسمی می‌کند. (۱)

۱- احمد خاتمی، تاریخ ادبیات ایران در دوره بازگشت ادبی ...، چاپ اول، مؤسسه فرهنگی و انتشاراتی پایا، جلد اول،